

การศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร และเพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรของชุมชนที่อาศัยอยู่ในผืนป่าตะวันตก โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกหมู่บ้าน ตามชาติพันธุ์หลัก 6 ชาติพันธุ์ คือไทยกลาง ไทยอีสาน กะเหรี่ยง ม้ง มอญ และขมุ รวม 18 หมู่บ้าน เลือกตัวแทนร้อยละ 10 รวมมีตัวอย่างทั้งหมด 215 ครัวเรือน ทำการเก็บข้อมูลโดยอาศัยเทคนิคการประเมินชุมชนอย่างเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal: RRA) และการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม แล้วประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยใช้ค่าสถิติไค - สแควร์ (Chi - square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร 1 - 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 55.3 ไม่เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรร้อยละ 27.9 และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรมากกว่า 2 ครั้ง ร้อยละ 16.8 ทั้งนี้รวมการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าเฉลี่ย 1.4 ครั้งโดยมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรมากที่สุดถึง 10 ครั้ง ใน 29 ปี เมื่อวิเคราะห์ตามพื้นที่อนุรักษ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิไม่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร ส่วนพื้นที่อื่น ๆ มีการเปลี่ยน 1 - 2 ครั้ง และเมื่อวิเคราะห์ตามชาติพันธุ์พบว่า ไทยกลางและมอญส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร ส่วนชาติพันธุ์อื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลง 1 - 2 ครั้ง เมื่อพิจารณาชนิดพืชที่ปลูกพบว่าไทยกลาง ไทยอีสาน ม้ง และขมุ ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อปลูกข้าวโพดมากกว่าพืชชนิดอื่น ในขณะที่กะเหรี่ยง และมอญปลูกข้าวไร่มากกว่าพืชชนิดอื่น ส่วนม้งถึงแม้ว่าจะปลูกข้าวโพดมากกว่าพืชชนิดอื่น แต่ก็ยังนิยมปลูกข้าวไร่ด้วย ส่วนพืชอื่น ๆ ที่มีการปลูกได้แก่ มันสำปะหลัง สวนผลไม้ พริก และการทำนา ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ขนาดพื้นที่ถือครองรายได้ และชาติพันธุ์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

The objectives of this study were to study about agriculture land use change and socio-economic factors effecting agriculture land use change of local communities living in Western Forest Complex. The sample household of 18 villages were drawn from of 215 household of 6 different ethnic groups (Central Thais, Northeastern Thais, Karen, Hmong, Mon and Khamu) were selected for this study. They were interviewed by using Rapid Rural Appraisal (RRA) technique together with the application of structured questionnaires. The data were analyzed and presented in percentages, mean and tested hypothesis. The related factors of socio-economic factors effecting and land use change were analyze by Chi-square.

The study of agriculture land use change was found that the household of 55.3 percent changed their land use 1-2 times, 27.9 percent did not change, 16.8 percent changed more than 2 times and the average change of total households were 1.4 times . The maximum of changes were 10 times in 29 years. For the area focus analysis, most of the household at Thong Pha Phoom National Park did not change their land use while the others were changed 1-2 times. For the ethnic group's analysis, most of Central Thais and Mon did not change their land use while the other ethnic groups changed their land use for 1-2 times. Most of the cash crops of Central Thais, Northeastern Thais, Hmong and Khamu were corn than other crops. Karen and Mon grew upland rice. However, while Hmong grew corn more than other crops but they also grew upland rice too. Other common crops that they grew in this area were cassava, fruit, chili and paddy field rice. For tested hypothesis by Chi-square statistic, it was found that amount of areas, income and ethnic groups were related to the agriculture land use change at the 0.05 significant.